

Monitoring van groot-schalige natuur-ontwikkeling: KBR

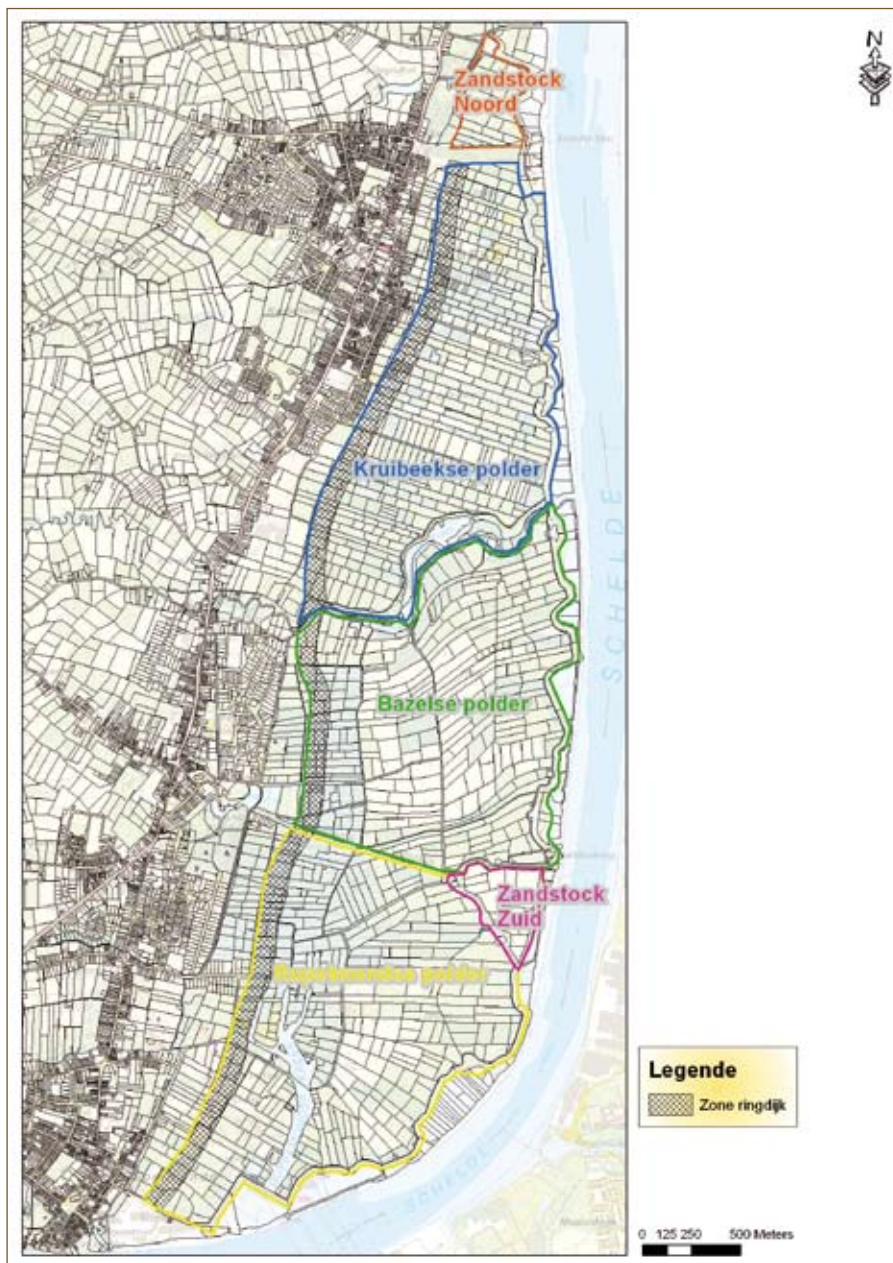

Blauwborst - Yves Adams - Vilda

De polder Kruibeke-Bazel-Rupelmonde (KBR) ondergaat momenteel een ware gedaanteverwisseling. Wie het geluk heeft deze 600 ha grote werf te mogen doorkruisen komt nu uitgestrekte graslanden met waterplasjes en rietlanden tegen, daar waar voor de werken vooral droge akkers afgewisseld met aangeplante bosjes het beeld bepaalden. Hier zijn grootschalige inrichtingswerken bezig ! De vogelkijkers van Natuurpunt Kruin volgen hier onder de vleugels van de Beheercommissie KBR (voorgezeten door ANB) de veranderingen in het vogelbestand op. Zij worden daarbij bijgestaan door INBO en W&Z.

GOG KBR

Het KBR-project is een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) geworden met daarin een weidevogelgebied van om en bij de 150 ha, de ontwikkeling van een grote blok habitatrichtlijnwaardig bos en een uitbreiding van slikken en schorren via het systeem van 'gecontroleerd gereduceerd getij' (GGG) en ontpoldering. De noodzaak voor zo een groot gecontroleerd overstromingsgebied komt voort uit het Sigmaplan en moet inwoners van het Zeescheldebekken beschermen tegen overstromingen. Het gebied werd ook als deel van het Vogelrichtlijngebied 'Durme en Middenloop van de Schelde' aangeduid als compensatie voor de aantasting van het Vogelrichtlijngebied 'Schorren en polders van de Beneden-Schelde' bij de uitbreiding en ontwikkeling van de Waaslandhaven. De 150 ha weidevogelgebied vloeit voort uit het Nooddecreet dat compensaties voorziet voor de aanleg van het Deurganckdok. Om aan de in het MER vooropgestelde 250 ha weidevogelgebied te komen werden ook nog Putten West en Doelpolder Noord in het Linkerscheldeoevergebied ingericht. Voor de ontwikkeling van de slikken en schorren wordt het volledig Kruibeekse gedeelte en het oostelijk deel van de Bazelse polder aangewend (zie kaartje Figuur 1). Dit zorgt voor een aanzienlijke aanvulling op de eerder smalle buitendijkse schorren die hier nu liggen. Het weidevogelgebied strekt zich uit over delen van de Rupelmondse en de Bazels polder. De boskernen blijven behouden en worden versterkt te Bazel en rond de Rupelmondse Kreek. Die versterking komt er als compensatie van de bossen die voor de aanleg van het weidevogelgebied en de ringdijk moesten wijken. Door deze grootschalige aanpak krijgen we in KBR een solide boskern naast een uitgestrekt weidevogelgebied en een nog groter slik- en schorregebied. Van robuuste natuur gesproken!

Figuur 1. Deelgebieden van de polder Kruibeke-Bazel-Rupelmonde (KBR)

De ontwikkeling van het weidevogelgebied verloopt hier een stuk trager dan in het Linkerscheldeoevergebied. Dit is te wijten aan de complexiteit van het gehele KBR-project. Na het rooien van enkele bossen wordt gewacht met de noodzakelijke vernatting tot na de afwerking van dijken en in- en uitwateringsconstructies. In dit gebied wordt er ook voor gekozen om de omschakeling van intensieve landbouw naar extensieve beheerlandbouw geleidelijk te laten verlopen. Hierbij werden alle verworven akkers wel onmiddellijk omgezet in grasland maar er kon tot vorig jaar nog bemest worden. De daarbij horende monotone grasmatten schoten vroeg in het broedseizoen op en werden eveneens vroeg gemaaid. Vanaf 2009 geldt evenwel nulbemesting voor het hele gebied. Weidevogels zullen hierdoor een rustiger broedseizoen kennen maar ook het aantal en de diversiteit aan insecten zullen toenemen in de minder monotone en trager groeiende graslanden. Dit is broodnodig voor de opgroei van de kuikens. De uitgestrektheid en de toekomstige vernatting moeten de troeven zijn die de weidevogels pas goed zullen aantrekken. Anno 2008 stonden we nog ver van de doelstellingen. In dit weidevogelgebied dienen naast 42 paren Kievit en 21 paren Scholekster ook 16 paren Tureluur en 13 paren Grutto gecompenseerd te worden.

Scholeksters - Koen Devos

Monitoring broedvogels

Van 2003 tot 2006 werden enkel de weidevogels gemonitord. Omdat we eveneens een beeld willen krijgen van de vogelstand in het volledige Vogelrichtlijngebied werd met de vrijwilligers van Natuurpunt Kruin een werkgroep broedvogelmonitoring opgestart. Een 15-tal vogelkijkers slaagden er al twee jaar na elkaar in een volledig overzicht van de broedvogels samen te stellen in de gehele polder inclusief de buitendijkse gebieden. Naast de obligate Bijlage I soorten (voornamelijk Blauwborst en IJsvogel) worden een 30-tal andere broedvogelsoorten genoteerd die hier al voorkomen.

Tabel 1. Territoria van weidevogels in KBR van 2003 tot 2008 (DGD = Deurganckdok)

Aantal te compenseren	Mer DGD Aantal te compenseren	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kievit	42	5	2	5	11	14	9
Scholekster	21	1	0	3	3	5	2

Tot nu toe werden slechts twee weidevogelsoorten waargenomen waarvan territoria konden worden afgebakend: Kievit en Scholekster. Beide soorten verminderden evenwel in aantal tijdens het broedseizoen 2008 (Tabel 1). De daling van beide soorten heeft vooral te maken met het wegvallen van de zandstocks als geschikt broedgebied voor deze soorten. In 2007 zaten op deze zandstocks nog 5 broedparen Kievit en 3 broedparen Scholekster. Deze zandstocks waren vrij uitgestrekt, met korte vegetatie en plaatselijk delen die plasdras waren. Ze werden vooral ook gespaard van menselijke verstoring. In 2008 was dit niet meer het geval. In de polder bleef het aantal territoria in 2008 vrijwel gelijk. In het Bazels gedeelte werd ook een koppel Tureluur vastgesteld dat net geen twee weken een territorium hield. Ze werden verstoord door landbouwactiviteiten op de betreffende percelen. In dit weidevogelgebied werden de doelstellingen dus nog niet gehaald.

Kievit - Geert Spanoghe

Figuur 2. Rietvogels in KBR: Territoria van Blauwborst, Kleine Karekiet en Bosrietzanger in 2007 (lichte bol) en 2008 (blauwe bol). (K=Kruibeke, B=Bazel, R=Rupelmonde, ZN = Zandstock Noord, ? = niet geteld)

BLAUWBORST

	2007	2008
K	5	4
B	21	16
R	14	13
ZN	2	3
TOT	42	36

KLEINE KAREKIET

	2007	2008
K	11	32
B	25	23
R	20	55
ZN	?	?
TOT	56	113

BOSRIETZANGER

	2007	2008
K	18	22
B	28	25
R	14	15
ZN	?	?
TOT	60	67

De rietvogels lieten de opvallendste resultaten zien in 2008. De aantallen van de Kleine Karekiet verdubbelden op één jaar tijd. Doordat vanaf 2008 in de onderhoudscontracten met de landbouwers werd opgenomen dat het maaien van riet in de perceelsranden verboden is, ontstond al na één seizoen een aanzienlijke hoeveelheid bijkomend biotoop voor deze soort. Enkel in de Bazelse polder was er geen stijging van het aantal territoria van Kleine Karekiet (Figuur 2). Dit kan mogelijk verklaard worden door de werkzaamheden voor de realisatie van het weidevogelgebied, dijken en sluisconstructies. Voor het weidevogelhabitat werden populierenbossen verwijderd. De bomen waren weliswaar voor het broedseizoen gekapt maar het opruimen van stammen en kruinhout duurde tot ver in het broedseizoen. Vooral in het noordelijk gedeelte van de Bazelse polder gebeurde dit over een vrij grote aaneengesloten oppervlakte. Daar waren er in 2007, toen er geen werken waren, meer territoria van Kleine Karekiet maar ook van Blauwborst en Bosrietzanger (Figuur 2). In het relatief onverstoorde zuidelijke gedeelte van de Bazelse polder werd een toename vastgesteld. In 2008 ontbraken territoria van Bosrietzanger op de schorren langs de Scheldedijk te Bazel. We kunnen niet meteen verklaren waarom niet.

De zandstocks waren weer een aantrekkingspool voor Oeverzwaluwen, Kleine Plevier en dit jaar ook voor Kluut. W&Z nam maatregelen om de nesten van de Oeverzwaluwen en het koppel Kluut te beschermen, maar desondanks werden ze bedolven. In de Beheercommissie werd besproken hoe dit in de toekomst vermeden kan worden en er werden specifieke afspraken gemaakt tussen Natuurpunt Kruijn, ANB en W&Z, zodat de toegang tot de broedzone tijdelijk wordt afgesloten.

Bosrietzanger - Koen Devos

Geert Spanoghe
geert.spanoghe@inbo.be
Bart Vandevoorde
Erika Van den Bergh